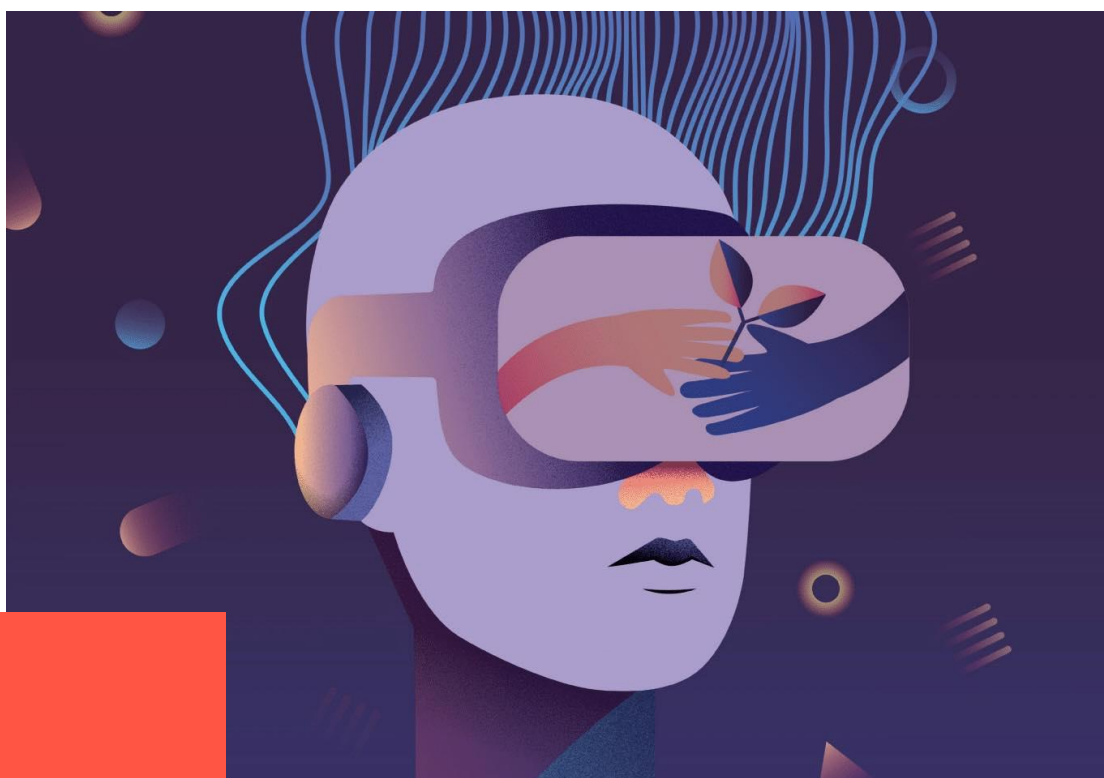

Verksamhetsberättelse 2020

ICOM – International Council of Museums är den internationella organisationen för museer och yrkesverksamma inom museiområdet. ICOM utvecklar museer globalt och verkar för skydd av världens kulturarv. ICOM:s etiska riktlinjer sätter internationell standard för museer och museiprofessionella världen över. ICOM har sitt säte i Unesco-huset i Paris och har över 40 000 medlemmar i 141 länder.

Innehåll

Medlemmar	1
Styrelsen	3
Styrelsens arbete	3
Medlemsservice	4
Ekonomi	4
Resebidrag	5
Digitala kanaler och medlemsbrev	5
Förfrågningar och expertuppdrag	6
ICOM:s museidefinition	8
Museernas Vårmöte	9
ICOM 27:e Generalkonferens	10
ICOM:s Etiska regler	11
Årets museum	11
Kulturarv utan gränser	11
International Museum Day 2020	12
Museer och COVID-19	12
Slutord	12

“

Museums are bridges between people and cultures; museums promote participation and diversity; museums innovate and experiment to respond to the social, economic and environmental challenges of our troubled present.

#IMD2021

#TheFutureOfMuseums

Alberto Garlandini
ICOM President

Medlemmar

Svenska ICOM har haft följande medlemsutveckling:

Medlemskap	2016	2017	2018	2019	2020
Institutionella	594	685 (122)	668 (119)	678 (121)	664 (117)
Individuella	428	449	445	462	412
Pensionerade	271	309	315	338	359
Studeraende	76	48	75	65	75
SUMMA	1 369	1 491	1 503 (954)	1 541 (984)	1 496 (1 066)

Beräkningsgrunden för medlemsantalet baseras på inbetalda medlemsavgifter för året. Två olika siffror för institutionellt medlemskap (1.) redovisas, då beräkningen kan göras på olika sätt. Siffran 664 avser antal kort/stickers som medlemskapen medger, medan 117 är det faktiska antal institutioner som är medlemmar.

Svenska ICOM har en stadig medlemsbas, även om det totala medlemsantalet under 2020 faktiskt har sjunkit för första gången på fem år. De största medlemsgrupperna utgörs av institutionella och individuella medlemmar, vilka båda har blivit färre. Däremot har både antalet pensionärer och studenter glädjande nog ökat.

Det är sannolikt att nedgången i medlemsantalet till stor del är en effekt av Covid-19 pandemin, då museer hållit stängt och människors rörlighet varit starkt begränsad. Nedstängningar under pandemin har även ibland orsakat långa leveranstider av kort och stickers och styrelsen tackar alla medlemmar för sitt tålamod.

Svenska ICOM är mycket glada för alla som stannat kvar, och hoppas och tror att de medlemmar vi förlorat under 2020 snart kommer tillbaka då samhället öppnar upp igen och suget efter museibesök vaknar.

Under 2020 satt tre svenska medlemmar med i olika nationella kommittéers styrelser eller arbetsgrupper. För att engagera sig aktivt i någon av ICOM:s kommittéer krävs individuellt medlemskap om man inte är den som företräder en institution.

Styrelsen avser att fortsatt uppmuntra alla museiprofessionella till individuellt medlemskap, samt till att engagera sig i nationella kommittéer.

Medlemsavgifter 2020

Individuella medlemmar	Medlemsavgift	Antal kort
Individuella medlemmar	800:-	1
Studerande	350:-	1
Pensionär	400:-	1

Institutionella medlemmar Museer med omsättning:	Medlemsavgift	Antal kort
<300.000	4.000:-	3
300.000-1.000.000	4.800:-	4
1.000.000-10.000.000	6.600:-	5
10.000.000-50.000.000	8.700:-	6
50.000.000-100.000.000	9.300:-	7
>100.000.000	9.900:-	8

Styrelsen

Valberedningens förslag presenterades på årsmötet av Elina Nygård, som redogjorde för att tonvikt har legat på att finna kompetenta och kreativa personer med förankring inom museiområdet, samt en bra geografisk spridning i landet. Valberedningens förslag till ny styrelse beslutades av årsmötet.

Efter årsmötet 2020 fick styrelsen följande utseende

Ledamot, nyval (för Caroline Owman) 3 år: Valberedningen föreslog Aron Ambrosiani
Ledamot, fyllnadsval (för Katty Hauptman) 2 år: Valberedningen föreslog Linda Lundberg
Ledamot, omval 3 år: Pontus Forslund

Sittande styrelse

Ordförande: Medea Ekner
Kassör: Sara Robert
Ledamot: Lovisa Dal
Ledamot: Daniel Wetterskog

Valberedningen bestod av

Elina Nygård
Dimitra Polidis
Caroline Owman

Till Revisorer valdes

Karin Englund
Jenny Andersson.

Styrelsens arbete

Styrelsen har under verksamhetsåret haft 11 protokollförda styrelsemöten. 10 av dessa möten har varit digitala och 1 av dessa var ett tvådagarsmöte fysiskt i Göteborg på Röhsska museet och Göteborgs stadsmuseum.

Årsmötet ägde rum den 17 juni 2020 april digitalt på grund av Covid-19 pandemin och restriktioner. Årsmötesordförande var Luitgard Löw, museichef på Västergötlands museum.

Medlemsservice

Medlemsservicen är en viktig del av Svenska ICOMs verksamhet. Det praktiska arbetet har under 2020 skötts av Contactcenter, Samhall i Visby, med vilka Svenska ICOM haft ett avtal. Därifrån har det skickats ut medlemskort, klistermärken, svarats på medlemsfrågor med mera.

För att utveckla medlemsservicen påbörjades det under slutet av 2020 ett byte av Svenska ICOMs medlemsservicepartner från Samhall till Föreningshuset.

Lovisa Dal har haft huvudansvaret för medlemsfrågorna i styrelsen.

Ekonomi

Svenska ICOMs intäkter består främst i medlemsavgifter. I förekommande fall söks även externa medel. Årligen erhåller Svenska ICOM ett bidrag från Kulturrådet (105.000 kr. 2020) Ansökan lämnas in till Kulturrådet under september månad varje år.

Huvudparten av medlemsavgifterna går direkt till ICOM centralt eftersom medlemmen finansierar den gemensamma internationella verksamheten. Enligt ICOM:s solidaritetsprinciper regleras storleken på medlemsavgiften i fyra kategorier beroende på landets BNP, där de ekonomiskt starkare länderna bidrar med högre avgifter. Eftersom medlemsavgiften till ICOM International i Paris betalas i Euro är den ekonomiska situationen för en nationell kommitté alltid osäker. I ett läge då kronan sjunker i värde gentemot euron försämras Svenska ICOM:s ekonomi.

Då 2020 var ett speciellt år har även ekonomin påverkats. Reskostnaderna för styrelsens möten har minskat avsevärt då de flesta möten har varit digitala. I början av året beställdes dock resor som sedan frös inne. I vissa fall har Svenska ICOM inte fått tillbaka dessa kostnader då resebolagen har gått i konkurs, eller då vår anlitade resebyrå Tranås Resebyrå ännu inte har blivit krediterade för dessa inställda resor.

Det ekonomiska resultatet för Svenska ICOM 2020 var -197.000 kr.

Medlemsavgifter 2020:

Individuella medlemmar	Medlemsavgift	Antal kort
Individuella medlemmar	800:-	1
Studerande	350:-	1
Pensionär	400:-	1

Institutionella medlemmar Museer med omsättning:	Medlemsavgift	Antal kort
<300.000	4.000:-	3
300.000-1.000.000	4.800:-	4
1.000.000-10.000.000	6.600:-	5
10.000.000-50.000.000	8.700:-	6
50.000.000-100.000.000	9.300:-	7
>100.000.000	9.900:-	8

Resebidrag

En viktig del av Svenska ICOMs arbete är att dela ut resebidrag. På grund av pandemin har planerade konferenser ställts in och godkända resebidrag frusit inne. Tre resebidrag har utbetalats för deltagande i ICOM-CCs konferens i Beijing i maj 2021. Då denna konferens istället blev digital med kraftigt lägre deltagaravgift och inga reskostnader har styrelsen begärt tillbaka mellanskillnaden från dessa tre medlemmar. Under våren beslutade styrelsen att utdela konferensbidrag för digitalt deltagande varje månad istället. Ingen ansökan har inkommit i dagsläget (maj 2021).

Digitala kanaler och medlemsbrev

Svenska ICOM uppdaterar fortlöpande sin webbplats med medlemsbrev, reseberättelser, protokoll och annan information. Den mest frekventa och aktuella nyhets spridningen sker genom Svenska ICOM:s facebook sida, som i dagsläget (maj 2021) har 1 766 (+104) personer som gillare och 1 955 (+181) personer som

följare (jämförelse med föregående årsredovisning). På facebook delar vi både särskild information kopplad till Svenska ICOM samt andra tips och relevanta nyheter. Vi delar också information och inlägg från andra ICOM-kommittéer samt ICOM centralt. Svenska ICOM har dessutom ett konto på Twitter med 289 följare, samt ett konto på Instagram (där nuvarande styrelse inte har tillgång till inloggningsuppgifter) med 229 följare. Under verksamhetsåret har 2 nyhetsbrev utkommit. En översyn av de befintliga e-postadresserna har påbörjats och det arbetet fortsätter under verksamhetsåret 2021–2022.

Ansvarig för digitala kanaler och medlemsbrev har varit Aron Ambrosiani (det senare med överlämning av Daniel Wetterskog).

Förfrågningar och expertuppdrag

En viktig del av verksamheten är att hantera frågor i museiärenden från enskilda medlemmar, museer, organisationer eller myndigheter.

Två återkommande frågor är stöd i tolkningar av ICOM:s etiska regler och definitionen av vad som är ett museum.

Världskulturmuseerna och ICOM har de senaste åren samarbetat för att översätta ICOM's *Red list of cultural objects at risk*. Hittills finns fyra av de totalt sexton listorna på svenska, nämligen listorna för Irak, Syrien, Jemen och Kina. De röda listorna visar vilka typer av föremål som är mest attraktiva på marknaden, eller snarare vilka som är mest hotade av plundring och illegal handel. Under verksamhetsåret påbörjades översättningarna av ytterligare två listor, nämligen listan för Egypten och för Västafrika med särskilt fokus på Mali. Röda listor på svenska gör typ av kulturarvsföremål sökbara på svenskspråkiga auktionssajter.

Svenska ICOM har verkat som samrådspartner i Riksantikvarieämbetets utredning av museernas efterlevnad av Washington-principerna och Terezin-deklarationen om nazi-konfiskerade kulturföremål. I återrapportering är Riksantikvarieämbetets bedömning att det finns behov av särskilda åtgärder för att tydliggöra och underlätta den svenska efterlevnaden av Washington-principerna och Terezin-deklarationen.

Svenska ICOM och Riksförbundet Sveriges Museer har initierat samverkan kring ett utvecklingsprojekt gällande nationell komplettering av ICOM:s etiska riktlinjer med inspiration från Norge och förslagsvis tillsammans med Riksantikvarieämbetet och Sametingets etiska råd. Arbetet förväntas starta under hösten 2021.

26-27 november ägde "Samlingsforum 2020" rum digitalt och årets tema var "Människan och samlingen – om etiska frågor i samlingsförvaltningen". Linda Lundberg från Svenska ICOM deltog i panelsamtalet "Samtal om etiska riktlinjer nu och i framtiden" tillsammans med Jeanette Gustafsdotter från Sveriges Museer och Lis-Mari Hjortfors från Arran-lulesamisk center/museum.

Den 14 november bjöd Världskulturmuseerna, Riksantikvarieämbetet och Svenska Unesco-rådet in till det digitalt seminarieriet *50 år i kulturföremåls tjänt* med anledning av 50-årsjubileet för Unescos konvention mot illegal handel med kulturföremål. Svenska ICOMs styrelseledamot Linda Lundberg medverkade i det avslutande samtalet: Vad kan göras för att förhindra illegal handel?

Svenska ICOM och Lycksele sameförening har polisanmält ett misstänkt fall av illegal handel med mänskliga kvarlevor från Nordamerika på Tradera. Svenska ICOM har assisterat i förundersökningen om kulturarvsbrott och illegal handel. Förundersökningen lades ner när inget brott kunde strykas, eftersom objektet visade sig vara kopior av vad som beskrevs som, och skulle ge sken av, mänskliga kvarlevor i samband med försäljning.

SVT Kulturnyheterna rapporterade i mars 2020 om försäljning av konstverk ur museisamlingar under pandemin i ett inslag där Svenska ICOM var expertutlåtande. Svenska ICOM hänvisade då till punkt 2.16. i de etiska principerna om avyttrande och intäkter från avyttrande av samlingar och meddelade att en konsekvens vid försäljning är att verk ur en museisamling går sällan gå till andra museer utan till privata samlare, vilket strider mot allmänhetens intresse, samt att andra värden än rent ekonomiska (vetenskapliga, historiska och konstnärliga) bör betraktas.

Svenska ICOM deltog i 75-års firandet av UNESCO-konventionen den 16 november samt i diskussioner med Svenska Unesco-rådet om illegal handel.

Svensk ICOM har återupptagit processen med etablering av en nationell Blue Shield-organisation i Sverige tillsammans med ICOMOS.

ICOM:s museidefinition

ICOM:s museidefinition har reviderats sju gånger sedan den först skapades 1946 i samband med att ICOM bildades. Syftet med revidering är utveckling av museipraxis och professionalisering av disciplinen och hänger samman med samhällsförändringar.

Den allra första definitionen av vad ett museum är formulerades i Europa av européer, under en kolonial tid och två år före FN's deklaration om mänskliga rättigheter antogs. Den största förändringen skedde 1974 när ICOM befann sig i en intern kris, vilket ledde till förbättringar och öppna dörrar för ett globalt samarbete. Asien, Afrika och Latinamerika anslöt sig till ICOM. Förändringar i samhället ledde till frigörelse och värderingsskifte, som museisektorn reagerade och agerade på. Nya slags museer skapades. Först då kom begreppen "non-profit" och att "främja samhället och dess utveckling" in i definitionen. Sedan dess har definitionen reviderats 4 gånger. Nuvarande process kan ses som en fortsättning på förändringar från 1970-talet. Från traditionella värderingar av vårdnad, bevarande och tolkning till samhällets och människans behov. Museets sociala roll verkar vara av stor vikt för museivärlden idag, som ses något undervärderad i den nuvarande definitionen.

Under våren 2021 pågick konsultationer och insamlingar globalt i alla medlemsländer, som ska lägga grunden för en ny museidefinition. Svenska ICOM genomförde, i samverkan med Riksantikvarieämbetet, tre digitala K-samtal om museidefinitionen och de etiska principerna. Dessa samtal syftade till att fånga upp tankar och synpunkter på en ny museidefinition från verksamma inom sektorn. De tre sessionerna hade ca 70 deltagare som efteråt fick möjligheten att fylla i två enkäter med nyckelord/ begrepp inkl. en kort beskrivning som man ansåg var relevant gällande en ny museidefinition. Vi har sammanställt de 10 vanligast förekommande nyckelorden med beskrivning skickat till ICOM centralt. Dessa finns att hämta från vår hemsida.

Överlag tyckte de deltagande att den nuvarande museidefinitionen från 2007 fungerar bra men att delar bör förnyas i och med att samhället har förändrats. Definitionen av ett museum är och dess ändamål i den svenska Museilagen bygger även på ICOM:s nuvarande definition. Av verksamma inom sektorn så framkom det att det är viktigt att en ny definition är tidlös, tydlig samt att den ska kunna fungera

som ett stöd mot andra aktörer. Under samtalen framkom det att den befintliga definitionen brukats mer flitigt under pandemin. Resultatet av K-samtalen, dvs. nyckelord/begrepp som rapporterades in till ICOM internationellt var: öppen för allmänheten, gemensam (museer förvaltar kunskap och kulturarv. Detta ska betraktas som alla människors egendom- globalt, oavsett ägarförhållandena), utan vinstintressen, förvärv och förvaltning av samlingar/källmaterial, kommunicerar (skapar dialog och delar berättelser, framtiden (museernas uppdrag har inte ett slutmål och saknar därför bortre tidshorisont), långsiktighet, kunskapsuppbyggnad, lärande, hållbarhet.

Vi ser tydliga behov av att fortsätta samtala om grundläggande ICOM- och museirelaterade frågor. Under hösten 2021 fortsätter samtalen, då vi undersöker och ger feedback på resultaten från den globala insamlingen.

Museernas Vårmöte

Svenska ICOM deltog i Museernas Vårmöte 2021 med två engagerande föredrag.

I vårmötets öppningsprogram gav Svenska ICOM:s ordförande lägesrapport från det globala samverkansprojektet om museidefinitionen och reflekterade kring processens utmaningar.

I programmet hade Henry McGhie bjudits in som föreläsare om museer och de globala hållbarhetsmålen. McGhie är i grunden ekolog och ornitolog med många års erfarenhet av museisektorn där hans arbete handlat om miljö och miljöfrågor på olika sätt. Han är medlem i ICOM:s *Sustainability Working Group* vars uppdrag är att hjälpa ICOM och dess medlemmar i sitt arbete att integrera och bidra till att upprätthålla hållbarhetsmålen genom sina verksamheter. 2019 undertecknade ICOM en resolution som exempelvis säger att alla museer har en roll att spela i skapandet av en hållbar framtid. Hans föredrag *Using the SDG's as a framework to drive museums' contributions to society and a better future* handlade om museernas relation till hållbar utveckling. Inför föredraget kunde museianställda i Sverige delta i en webbenkät med frågor om museer och hållbar utveckling och enkätsvaren låg till grund för föredraget. Alla dokument som Henry McGhie hänvisade till under sitt föredrag finns att hämta på vår hemsida.

ICOM 27:e Generalkonferens

Svenska ICOM har lämnat in en ansökan till ICOM centralt i Paris om att få hålla ICOM:s Generalkonferens i Stockholm 2025 med de Globala målen som huvud-tema. Ansökan lämnades in 30 april 2021 med rubriken:

The museum sector we need for the world we want.

Ways to Agenda 2030 and beyond.

ICOM:s Generalkonferens är en unik världskongress som har samlat runt 3 000 museiprofessionella var tredje år sedan 1948 kring ett övergripande och i samtiden relevant tema. ICOM:s kongresser ämnar att främja internationellt samarbete, sammanlänka det globala med det lokala och diskutera museernas vidgade roll i samhället under relevanta teman i tiden som bidrar till branschens utveckling. ICOM har tidigare organiserat tre kongresser i Norden: Stavanger 1995, Köpenhamn 1974 och Stockholm 1959 med tema: *Museums as mirrors - their potentialities and limitations.*

Svenska ICOM ansöker om post-pandemisk hybridkongress för 2000 fysiska deltagare och minst 3000 digitala deltagare och planeras pågå under tre dagar, jorden runt, dygnet runt på tre kontinenter. Det fysiska mötet utgår ifrån Waterfront Congress Centre i en hybridform. Kongressen ska uttryckligen anknyta till hållbar utveckling och FN's globala hållbarhetsmål i både programmet och i kongressens genomförande. Vi vill, genom samarbete, stärka Sverige och Norden i ett internationellt sammanhang. En ökad samverkan är även en förutsättning för att möta gemensamma globala utmaningar.

Svenska ICOM ämnar samarbeta med den regionala alliansen ICOM NORD (Danmark, Finland, Norge, Island, Sverige), Svenska Unescorådet och Riksförbundet Sveriges Museer och Riksantikvarieämbetet.

Under juni 2021 gör ICOM Excecutive Board ett urval av kandidater, som går vidare i processen och presenterar sina förslag i Paris, eller digitalt, för *ICOM General Advisory Council* och väljer sedan ut tre kandidater som tas upp till röstning under *ICOM General Assembly* i Paris, eller digitalt, under juni 2022. Vilket värdland som får flest röster styrs av många olika faktorer, som värdlandet inte kan påverka. Om Sverige inte vinner generalkonferensen år 2025 är planen att revidera ansökan och lämna in den på nytt för år 2028.

Ansvarig för verkställandet av ansökan i styrelsen var ordförande Medea Ekner.

ICOM:s Etiska regler

Under året har ICOM svarat på förfrågningar kring etiska frågor och i samband med diskussionen gällande en ny musedefinition i mars, så genomfördes ett K-samtal i samarbete med Riksantikvarieämbetet med fokus på de etiska reglerna. Även här fick deltagarna möjlighet att inkomma med nyckelord/ begrepp. Merparten av de som deltog ansåg att de etiska reglerna är ett bra och viktigt verktyg. Om de fungerar som ett levande verktyg internt så kan de skapa en samsyn inom organisationerna. Implementering av och kunskap kring de etiska reglerna i museivärlden behöver dock stärkas. Utformningen av de etiska reglerna borde utformas så att de blir mer tillgängliga och så att de underlättar spridningen inom institutioner och till beslutsfattare.

Ansvarig för de etiska reglerna i styrelsen är Linda Lundberg.

Årets museum

Svenska ICOM har ett samarbetsavtal med Riksförbundet Sveriges Museer för arbetet med utmärkelsen *Årets museum*, som delas ut på Museernas Vårmöte varje år. Detta är Riksförbundet Sveriges Museum och Svenska ICOM:s gemensamma pris och samarbetet har under året fungerat mycket bra.

Årets museum 2020 blev Sörmlands Museum i Nyköping. Övriga nominerade var Judiska Museet i Stockholm och Vänermuseet i Lidköping. De nominerade museerna besöktes under två resor med delar juryn i mars och augusti 2020. Juryarbetet blev förskjutet på grund av pandemin, och Vårmöte och utdelning av utmärkelsen ägde rum i digital form i september.

Delegat i juryn har från Svenska ICOM:s sida under året varit Pontus Forslund.

Kulturarv utan gränser

Svenska ICOM är en av stiftarna i Stiftelsen Kulturarv utan gränser (KuG). KuG är en oberoende svensk organisation som arbetar för att rädda och vårda materiellt och immateriellt kulturarv som hotas av krig, naturkatastrofer, vanskötsel, fattigdom eller politiska och sociala konflikter. Svenska ICOM utser två ledamöter till KuGs styrelse. ICOM-nominerade styrelseledamöter under 2020 var Magnus Olofsson och Luitgard Löw.

International Museum Day 2020

International Museum Day 2020 års tema var "Museums for Equality: Diversity and Inclusion" mitt under rådande pandemi. Svenska ICOM valde att uppmärksamma museernas digitala innehåll och digital inkludering ett positivt sätt under en kampanj på sociala medier.

Museer och COVID-19

Covid-19 pandemin har rubbat museernas verksamhet över hela världen och i många fall hotat ekonomisk överlevnad och försörjning för tusentals museianställda och underleverantörer. För att samla information om hur den pågående pandemin påverkar sektorn på kort och lång sikt, lanserade ICOM en global undersökning. Insamlingen pågick under april - maj 2020 och rapporten *Museums, museum professionals and COVID-19* har analyserat ca 1 600 svar från museer och museianställda i 107 länder.

Mellan september - oktober 2020 genomfördes uppföljningen *Museums, museum professionals and COVID-19: follow-up survey* och denna rapport analyserar ca 900 svar från museer och museianställda på fem kontinenter. Parallellt med ICOM:s undersökningar genomförde UNESCO under maj 2020 undersökningen *Museums Around the World in the Face of COVID-19*.

Alla tre rapporter ger insikter i nyckeltrender hos museer runt om i världen, i de åtgärder som museer har vidtagit som svar på pandemin och åtgärder som föreslås i efterdyningarna. Rapporten understryker museernas resiliens och utmaningar som museer möter nu och framöver. Länkar till rapporterna kan hämtas från vår hemsida.

Slutord

Svenska ICOM vill slutligen uttrycka sin sorg och medkänsla med människor och museer som har påverkats av Covid-19-pandemin. ICOM internationellt har verkat för att påverka stat och beslutsfattare att avsätta ekonomiskt stöd för museer kort- och långsiktigt och därmed säkerställa museernas framtid. Återhämtningsprocessen efter pandemin kan bli lång och komplex där museer, som sociala mötesplatser, har en viktig roll att spela.

Svenska ICOM:s styrelse tackar för medlemmarnas förtroende att driva Svenska ICOM:s verksamhet under verksamhetsåret 2020.